Közegészségügy és orvoskérdés.

Egyik napilapban egy az orvoskérdéssel foglalkozó közlemény látott napvilágot. E közlemény írója − valószínűleg orvos − ama általánosnak hitt nézettel szemben, miszerint kevés az orvos, úgy találja, hogy most már aggasztó mértékben növekszik az orvosok száma s attól tart, hogy ha ez a növekedés tovább is ily mértékben fog haladni, válságossá fogja tenni az orvosok amúgy is szerény helyzetét, megélhetését.

De e bajnak elejét veendő, annak elhárítása czéljából, az ilyen esetekben már annyira jellemző egyéni vagy osztályérdekű felfogásból kiindulva, szerinte is, leghatásosabb és szükséges módként a tanfolyam időtartamának meghosszabbítása és különösen a vizsgálatok szigorítása jöhet szóba. így volna elérhető az az eredmény, hogy csakis a jobb erők előtt fáradna nyitva az orvosi pálya, a nem oda való és felesleges elemek pedig kirostálódnának.

A kérdés ilyetén megoldása elméletben talán megfelelőnek látszik, de az életben, a mai társadalmi és életviszonyok között sokakra nézve nagy igazságtalanság kútforrásául szolgálna mert így alig hiszem, hogy ezt mindenki és így a közlemény írója is ne tudná, csupán a vagyonos, tehetősebb, de éppen nem a tegtehetségesebb, vagy mondjuk szorgalmasabb, törekvőbb hallgatóknak, kiknek nagyobb része pedig

az életfentartás kényszerénél és az érvényesülés vágyánál fogva is, éppen a szegényebbek soraiból kerül ki, könnyíttetnék meg a boldogulás útja. Nyilvánvaló ez már csak abból is, hogy a tehetősebbek könnyen tűrhetik el a tanfolyam hosszabb időtartamát, annak esetleges ismétlését is, míg a szegényebb rész kénytelen volna, esetleg nagyobb tehetsége, ambítiója daczára is, más pályára lépni, tanulmányait abban hagyni, avagy a vagyonosabb hallgatókkal szemben, sokkal nagyobb munkával, küzdelemmel, áldozattal venni fel a versenyt, mely még így is könnyen eredménytelen lehet.

Es most vegyük vizsgálat alá a kérdést másik oldaláról. Valóban oly sok-e már az orvos, hogy szükségtelen, felesleges, sőt veszélyes lenne a létszám további növekedése? Vajjon oly megnyugtató, örvendetes-e közegészségügyi állapotaink képe, hogy már az orvosi létszám korlátozására, csökkentésére kellene gondolnunk? Éppenséggel nem. Sok helyen egyáltalán nincs, vagy kevés orvos van, ahol pedig talán elegendő volna, ott úgy látszik, mintha már felesleges, sok volna, általános panasz hangzik s ellenszenv mutatkozik ellenök. De ez azért van, mert az orvosok nagyobb része .nem képes, nem alkalmas hivatásának teljesítésére. Több helyen pedig egy részök, miután már bizonyos jövedelemre vagy vagyonra tettek szert, csak vagyonosabb körökben teljesítenek orvosi teendőket, avagy teljesen visszavonulnak. így azután nincs elegendő és megfelelő orvos, különösen a szegényebb néprétegek részére, akik ennélfogva a legtöbb esetben orvosi tanács, felvilágosítás, kezelés és segély nélkül pusztulnak, sorvadnak mindenféle egyéni, öröklött vagy járványos betegségben és nyavalyában.

Csodálatos, hogy míg mindenféle kisebb-nagyobb anyagi érdekek, javak megvédése, ellenőrzése czéljából mennyi ellenőrző, segítő, védő közege van minden kis falunak és addig az emberek egészségének, munkaképességének, testi és erkölcsi életerejének megvédésére, emelésére s az ezeket támadó betegségek elhárítására és orvoslására, községenkint sok helyen csak 1-2 orvos, de még nagy városokban is aránylag kevés orvos áll rendelkezésre. Csak egy-két ember kezében van ezrek, tízezrek egészségének, életkincsének, boldogságának megvédése, gondozása és gyógyítása, s ez is sokszor mily tökéletlen módon, megfelelő képesség, kötelességtudat, felelősség, ellenőrzés nélkül.

Nem az orvosi létszám korlátozására van tehát szükség néhány orvos érdekében, hanem ellenkezőleg szaporítani, a megkívántató mennyiségre emelni és minőségileg is javítani, fejleszteni kell azt a köz érdekében. Ezen czél pedig leggegyszerűbben és legkönnyebben a községenkint vagy kerületi központonkint rendszeresítendő községi orvosi állások felállí-

tásával érhető el, a lakosok számához mért területi beosztással illetve hatáskörrel és akként, hogy a legkisebb falu részére is külön legalább egy orvos álljon rendelkezésre állandóan a helyszínen. Szervezetében olyanformán képzelem ezt a rendszeresítést, mint ahogy egy más községi vagy kerületi hivatal, pl. az iskolaszék is szervezve van, tehát mintegy közegészségügyi administratio, hivatal formájában.

A közegészségügy érdekében végtelenül hasznosnak és szükségesnek tartom ezenkívül még egy, mondhatni új intézmény megvalósítását. És pedig, hogy a fentebb körvonalazott közegészségügyi hivatallal összefüggésben és annak hatáskörében megfelelő számú tanító orvosi állás is szerveztessék, ugyanúgy, miként a községi orvosi állások, mely tanító orvosoknak feladata, hivatása lenne általánosságban a közegészségügy körébe tartozó ismeretekről, követelményekről, pl. tisztaság, életrend, táplálkozás, testnevelés, munka, alkoholikus és sexuális szenvedélyek, élvezetek, ragályosság, átöröklés stb. és a betegségek elleni védekezés eszközeiről és módjáról a nép körében szokásos összejövetelek (vásár, istentisztelet) alkalmával, bizonyos és arra alkalmas időben és helyen tartandó előadások keretében és végül bizonyos időközökben tartandó házi látogatások (egészségügyi ellenőrzés) alkalmával részletesebben is rendszeres felvilágosítást, útmutatást, megfelelő oktatást nyújtani s esetleg a rendes orvosi funkciókat teljesítő községi orvosoknak szükség esetén segélyére lenni.

Hangsúlyozni tartom szükségesnek itt ezen egészségügyi követelmény szükségességének és fontosságának igazolására azon elvitázhatatlan tényt, hogy sokkal nagyobb jelentőségű az emberi testnek, szervezetnek megvédésére, egyszóval az egészségre a helyes életrend, táplálkozás, edzés, tisztaság-hatásának ismerete és ennek tudatos, okos, észszerű alkalmazása s a káros következményű behatások elkerülése, mint a helytelen életrend, rossz táplálkozás, káros élvezet, szenvedély, megszokás folytán már elgyengült, megrongált s így a betegségekkel szembeni ellenállásra kevésbbé vagy egyáltalán képtelenné vált, beteg testnek, szervezetnek különféle, sokszor hatástalan vagy éppen káros orvosságokkal s módszerekkel utólagosan való gyógyítani, orvosolni akarása.

Edzett, erős szervezetű és idegzetű ember csak ritka kiles esetben és körülmények között lesz beteggé, a legveszedelmesebb meghűlési és a legtöbb mikroorganimus okozta betegségeknek a legnagyobb mértékig ellentáll, illetve győzedelmeskedik azok felett, míg a rosszul nevelt, helytelen életrend következtében gyenge, rongált szervezetű és idegzetű ember ellentállásra képtelenné s mihamar valamely betegség áldozatává lesz.

Bátran mondhatjuk, hogy az egészségügy kérdésénél a test, szervezet és idegzet helyes felépítése, nevelése, edzése, megerősítése s így ellentállóvá tétele a fontosabb és elsőbb rendű követelmény egészségünk fenntartása és megvédése érdekében, mint ellenkező esetben a már legtöbbször amúgy is lehetetlen, késői és igen nagy áldozattal járó orvosi segély, gyógykezelés.

Ezen tanító-orvosi állások betöltésére talán alkalmasak lehetnének olyanok is, akik az orvostudományból, ha nem is teljes részletességű vagy különösen egy irányú, speciális képzettséggel, de mégis általános alapismeretekkel bírnak. Erre a czélra könnyen lehetne az egyetemeken vagy a tanárképzőkkel kapcsolatban külön 1-2 éves tanfolyamot szervezni és felállítani.

Meg kell emlékeznem még itt az egészségügyi követelményeknek egy meglehetős új irányzatáról. Ez a házasságra lépő feleknek előzetes orvosi megvizsgálásának kérdése. Amilyen üdvös, szükséges volna ez minden esetben, míg kellő számú orvosnő nincsen rendelkezésünkre, olyan veszedelmes vagy más esetben lehetetlen lenne ez könnyen érthető szempontokból. Már csak ezért is, de egyébként, a szülés és más speciális női betegségek kezelése, valamint e betegségek elleni kellő védekezés (felvilágosítás, oktatás, nevelés) érdekében is feltétlenül szükséges megfelelő számú orvosnők kiképzése és alkalmazása a fentebb érintett községi orvosi és tanító-orvosi szolgálatban, illetve minőségben.

Végül még egy kérdés van, ami a közegészségügyi s így az orvoskérdéssel kapcsolatban megoldásra vagy inkább alapos s immár elodázhatatlan rendezésre szorul. Ez pedig a piaczra, fogyasztásra kerülő élelmi szereknek lelkiismeretes, szakszerű megvizsgálása, ellenőrzése és piszkos, egészségtelen kezelésének és hamisításának megakadályozása.

Mindannyian tudjuk és érezzük is, hogy micsoda lelkiismeretlen, bűnös üzérkedések, visszaélések történnek ezen a téren minden irányban és lehető módon az utczai kofától kezdve a nagykereskedőig, a kistermelőtől a gyárosig; hogy micsoda sok piszkot, egészségtelen, mérges anyagot nyelünk le naponkint, az ez irányban szabadon, félelem nélkül dolgozó lelketlen kufárok nyerészkedési vágyából, a mindennapi kenyér, hús, tej, zsír, vaj, liszt stb. stb. élvezetével, különösen a nagyobb városokban és ezek környékén. Itt is természetesen a szegényebb népréteg az, mely leginkább szenvedi meg e következményeiben oly rettenetes állapotokat, mert nincs módjában, hogy drágán szerezhessen be egészségének veszélyeztetése nélkül élvezhető élelmi szereket.

Legegyszerűbb mód lenne eme baj orvoslására is az, hogy vegyészekből, illetve külön e czélra felállítandó tan-

folyam hallgatóiból rendszeresített állásban a községek forgalmához mért megfelelő számú hatósági vegyészek alkalmaztatnának, kiknek kötelességük volna a beosztott kerületeikben levő összes élelmi szerekkel kereskedő üzleteket, vállalatokat, vásári és piaczi árúsokat váratlan időben, naponkint felkeresni s az ott eladásra kerülő czikkeket, anyagokat megfigyelni, megvizsgálni, a rossz egészségtelen anyagokat elkobozni és a vétkes kereskedőt bírságolás vagy árusítási jogának elvonása végett feljelenteni. Ha ez a végy eszi kar tisztességes javadalmazás mellett lelkiismeretes elemekből fog állani, úgy rövid időn belül vége lesz mindenféle élelmiszerhamisításnak, csalásnak s ezzel egészségünk ellen is irányuló merényleteknek és manipulatióknak.

Hogy eme felsorolt egészségügyi hiányok, bajok nem csupán egy abnormis agy fantastikus, valótlan vagy túlzott képzelődés szüllöttei és hogy a vázolt egészségügyi követelmények megvalósítása mily óriási fontosságú és szükségszerű állami és socialis feladatot képez, bizonyítja az a szomorú, statisztikai megvilágítás nélkül is mindenki által látható, tapasztalható és tagadhatatlan tény, hogy az emberek nagy része, éppen ezen egészségügyi bajok, hiányok és az alkalmas, megfelelő segítő, védelmező eszközök és módok nem ismerete és hiánya folytán beteg testben és lélekben, bomlott, gyenge idegzetű és szervezetű, energia, nemesebb akarat, tettvágy nélkül való s csak beteges, őrületes, durva élvezetek, szenvedélyek és a részegítő mámor hínárjába merülő életet él; hogy a gyermekhalandóság s a beteg, bárgyú, idióta gyermekszületés aránya oly ijesztő mértékű, hogy hányféle járvány vagy járványszerű betegség szedi állandóan nagyszámú áldozatát gyermekek és felnőttek között egyaránt.

A polgárok összességének, az érdekelt orvosok közreműködésével kell tehát e kérdésben tömörülni, állást foglalni s e követelmények megvalósítása iránti akaratát nyilvánítani és azt a maguk szűkebb körében, a községi életben érvényre juttatni. Az az áldozat, amibe e követelmények megvalósítása kerül, közvetve minden bizonynyal s talán még sokkal nagyobb mértékben is, a községeknek visszatérül, az tehát állandó újabb, nagyobb terhet nem fog a községekre hárítani.

Tehát akarni és cselekedni kell. De amikor akarunk, vagy kell egyet lépnünk, ne hátrafelé, hanem előre is tegyünk már egy nagyobb lépést. Ma már minden társadalmi és socialis kérdés megoldásánál arra az alapra kellene helyezkedni, hogy ne egyesek, néhányak boldogulását, a többiek fölé való kapaszkodását segítsük elő, a nagyobb rész, a többiek rovására és kizárásával, hanem hogy minél többen boldogulhassanak, ha egyszerűbb, szerényebb körülmények, életviszonyok mellett is s juthassanak közelebb emberi czéljuk felé.

Obonyu Endre.